

výhody do někdy poněkud zastaralého vzdělávacího systému výuky nejazykových předmětů s převážně frontálním charakterem výuky.

Odborníci ze sdružení EUROCLIL zabývající se metodou CLIL ji popisují jako využití cizího jazyka jakožto prostředku nejazykového předmětu, kterým může být přírodopis, zeměpis, fyzika, chemie či jakýkoli další nejazykový předmět. Často se v literatuře zdůrazňuje, že v metodě CLIL nejde o preferenci nebo dominanci cizího jazyka nad vyučovaným předmětem ani naopak. Jde o přirozenou integraci v jakémkoli měřítku. Myšlenka, že vyučovací hodina musí být vedena celá v anglickém jazyce, je mylná. Může se jednat pouze o několikaminutovou aktivitu, která jen rozšiřuje slovní zásobu.

V současnosti odborníci, kteří o CLILu podávají zprávy a dávají tipy pro výuku na webových stránkách Onestopclil², uvádějí, že metodu CLIL nelze jednoznačně definovat. Došli k závěru, že CLIL lze rámcově popsat pěti základními fakty:

- Prvním z nich je široce uznávaná formulace vytvořená Radou Evropy hovořící o různých formách vyučování nejazykových předmětů nebo jejich částí v cizím jazyce.
- Druhý zdůrazňuje především dvojí výukový cíl CLILu a to jeden v cizím jazyce a druhý v odpovídajícím nejazykovém předmětu.
- Třetí poukazuje na časovou úspornost. Propojením jazykové a nejazykové výuky přispíváme k osvojování si daného učiva a cizího jazyka zároveň. Šetříme tím tedy vlastně čas a zároveň plně využíváme učební prostor, který máme.
- Další vymezení pojmu CLIL spojuje toto učení s větší variabilitou učebních metod. Rozmanitost podání učiva je zesílena a určitým způsobem i zpestřena cizím jazykem. Zároveň se u žáků nevyžaduje konkrétní jazyková vybavenost, jako je tomu při bilingvní výuce.
- Poslední všeobecně uznávanou souvislostí je spojitost CLILu s motivací. Cizí jazyk je podáván v přirozeném prostředí reálných situací, což s sebou přináší velkou míru chuti po poznání a komunikaci jako takové. [2]

Jaké cíle si metoda CLIL klade?

Mezi dva hlavní cíle metody CLIL lze zařadit rozvoj cizího jazyka a druhého nejazykového předmětu. Cíle mají stejnou důležitost, i když v jednotlivých hodinách mohou být akcentovány v různé míře. Jak moc bude jazyk do předmětu zapojen, záleží na konkrétním tématu, vhodnosti i jazykových znalostech učitele. Dále je třeba brát zřetel na věk žáků a to, do jaké míry metodu žáci znají a ovládají. V první řadě je potřeba dosáhnout toho, aby bylo učivo pro žáky srozumitelné, kdyby bylo vykládané v českém jazyce. Pokud nesplníme tuto podmínku, metoda CLIL nebude efektivní a žáci si z hodiny mnoho neodnesou. Podaří-li se nám u žáků vzbudit motivaci, otevřou se nám dveře pro rozvíjení dalších cílů, jako jsou komunikační dovednosti, uvědomění si správných ekvivalentů odborných názvů v cílovém a mateřském jazyce, jazykové kompetence, aplikace již osvojeného učiva na nové apod. Tím dosáhneme výsledku, kdy výuka dostane komplexní charakter a jazyk nebude izolován jako jazyk a odborný předmět jako odborný předmět. Tak jako v životě se jednotlivé věci nedějí odděleně, tak i učení nabere na spojitosti, čímž se více přiblíží realitě. [3]

Proč se metoda CLIL neobjevuje na školách spontánně?

Byť se metoda CLIL jeví jako efektivní a užitečná, objevuje se na českých školách jen zřídka. Jedním z největších problémů, kterému učitelé čelí, jsou vysoké nároky související s používáním CLIL. Jde o časovou náročnost příprav, efektivitu vyučovací hodiny, náročnost vyhledávání vhodných materiálů a aktivit, ale především o jazykové prostředky a kompetence daného vyučujícího. Není však třeba se ničeho bát. Materiálů vhodných pro metodu CLIL nalezneme v knižní i internetové podobě spoustu. Digitální učební materiály nabízejí široké spektrum aktivit pro metodu CLIL, zdroje s aktivitami a návody sloužící vyučujícím se také rozšiřují. Jak již bylo řečeno, používat CLIL neznamena nutně vyučovat celou vyučovací hodinu v anglickém jazyce, je možno začít pouze

² Dostupné z: www.onestopenglish.com/clil

s krátkými cizojazyčnými aktivitami. Ze zkušenosti vím, že metodu CLIL by měl zvládnout středně pokročilý uživatel anglického jazyka. Vystudovaný cizí jazyk tedy není vstupní branou k této vyučovací metodě.

Proč jsem nakonec CLIL do výuky zařadil?

Za rozhodnutím stálo spousta dílčích faktorů. Mezi ně patřila skutečnost, že jsem chtěl zkusit na škole něco nového, něco, co nikdo ve svých hodinách běžně nedělá a možná ani nikdy nezkusil. Také jsem chtěl zkusit prolomit osobní bariéru k jazykům, kterou jsem si doposud vypěstoval. Šlo o potřebu naučit se něčemu novému, ale byla to především výzva, zda-li to ustojím a zvládnou, anebo o metodě budu slýchat už jen z okolí. Mimo jiné jsem byl opojen postřehy, zkušenostmi, nápady ze seminářů o metodě CLIL. V neposlední řadě jsem se řídil pravidlem, kdo nic nedělá, nic nezkazí.

Malá ukázka zařazení prvků metody CLIL do výuky fyziky

Rozcvičky – rychlé, jednoduché, připraví na změnu jazyka

- a) Napiš, jaké fyzikální veličiny skrývá slovo NETOPYR.
E – energy, T – temperature, P – power, R – resistance
- b) Napiš co nejvíce těles a látek, které jsou kolem tebe ve třídě a začínají písmenem B, R.
(za české 1 bod, za anglické 2 body)
B – book, bulb, box, ball, board, bačkora, baterie, ...
R – ruler, ruler, rocket motor, ručník, rolety, ruksak, ...

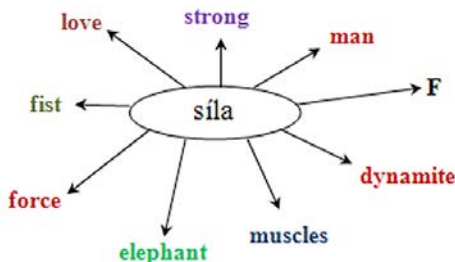
- c) Hra šibence, učitel vymyslí slovo (z fyziky) a žáci říkají anglicky: *m as mouse*

T H E R M O M E T E R

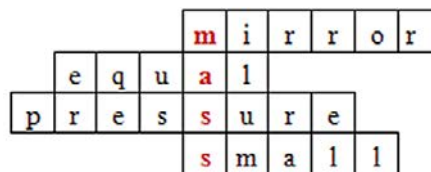

Úvod do probírané látky – rychlé, názorné, opakování slovní zásoby

- a) Vytvoř myšlenkovou mapu k tématu síla b) Jednoduchá křížovka s odpověďmi v anglickém jazyce

- vzniká v něm obraz
- znaménko =
- veličina se značkou pascal
- opak velký

Opakování

- a) Opakovací otázky

Imagine a place in the cosmos far from gravitation and without friction influence. Suppose that you visit that place (just suppose) and throw rock. The rock will:

- a) *gradually stop* b) *continue in motion in the same direction at constant velocity*

- b) Doplňování slov do textu

Physical variable pressure indicates, the basic unit of pressure is the

Pressure represents the acting on a

pascal *p* *surface* *force*

Osobní zkušenosti s metodou CLIL ve fyzice

Dodnes nezapomenu na semináře zaměřené na metodu CLIL, které ve mně vyvolaly touhu zkusit tuto metodu ve svých vyučovacích hodinách. Chvilku jsem váhal, zda-li je to dobré, zda-li se ztotožním s filosofií této vyučovací metody, a především, mám-li dostatek času a jazykových dovedností, abych mohl žákům metodu CLIL ukázat, efektivně ji uchopit a pracovat s ní. Začátky nebyly snadné a mnohokrát jsem si pohrával s myšlenkou vzdát to a CLIL zcela vymazat z vyučování. Překvapivě ve mně tyto myšlenky nevyvolali žáci a to, jak přijímali novou metodu, nýbrž časová náročnost a komplikovanost příprav na realizaci vyučova-

cích hodin. Trvalo přibližně půl roku, než se vše zaběhlo a začalo fungovat tak, jak jsem si představoval, že by první rok měl vypadat. Aktivitu podle metody CLIL jsem zařazoval každou druhou vyučovací hodinu fyziky, vždy v rozsahu 2 až 10 minut z celé hodiny. Zpočátku se jednalo o názvy jednotek fyzikálních veličin, jejichž název ve velké míře koresponduje se značkou fyzikální veličiny (práce – work – W , hmotnost – mass – m , objem – volume – V , ...). Najednou jsem zjistil, že žáci nemají problémy se zapamatováním značek fyzikálních veličin. Myšlenkové mapy k novému tématu jsme začali psát také v anglickém jazyce. V rámci reflexe a opakování žáci začali dostávat krátké textíky, do kterých měli za úkol doplňovat slova výběrem ze zadaných možností. V současné době v aktivitách stále pokračujeme a nyní zkoušíme zadávat celé slovní úlohy v anglickém jazyce. V hodinách se více komunikuje, protože se objevuje potřeba usměrňování pojmů, sebereflexe a zpětné vazby.

Závěrem

Kdybych stál jako před dvěma lety opět na rozcestí, kde je jedna cesta náročnější a představuje experimentování s metodou CLIL, šel bych opět touto cestou. Když se na závěr zaměřím na žáky, vidím velký význam CLILu v posílení komunikace a spolupráce, které u žáků přirozeně rozvíjejí sebedůvěru, motivují a posilují individualitu. Žáci jsou nuceni k většímu soustředění, a tím jsou více přiváděni k pozitivnímu vztahu k učení. Dovednosti a znalosti jsou rozvíjeny komplexněji a díky častějšímu opakování spjatému s touto metodou je látka více fixována. Jazyk je vyučován v reálných situacích, a ne v uměle vytvořených konverzacích a cvičeních, jak tomu často bývá v hodinách anglického jazyka. Metoda také podporuje přechod k vyšším jazykovým úrovním vyjádřeným v Evropském jazykovém rámci (B2, C1). Rozhodně metoda CLIL není všespatitelná a netvrdím, že ve všech třídách efektivně využitelná. Nicméně je kreativní, nápaditá, a pokud se dělá dobře, tak i velmi efektivní a pro žáky motivující.

Literatura

- [1] www.onestopenglish.com [online]. [cit. 2014-07-15]. Dostupné z: <www.onestopenglish.com/Pictures/Web/DocImages/image/g/i/n/clil_wordle.jpg>.
- [2] ZŠ nám. Aloise Jiráka. *Aktuality 2013* [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <www.zsaj.cz/o-skole/aktuality>.
- [3] ŠMÍDOVÁ, Tereza, Lenka TEJKALOVÁ a Naděžda VOJTKOVÁ. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, 64 s. ISBN 978-80-87652-57-2.